

JOS VAN MANEN PIETERS

*Een mens die
aan jouw kant
staat*

Jos van Manen Pieters

*Een mens die aan
jouw kant staat*

Z&K

Uitgeverij Zomer & Keuning

Hoofdstuk 1

Toen Louise Tolmeyer nog Louise Arntz heette, of Wiesje, zoals haar vader gewoonlijk zei – was zij bepaald niet ongelukkig, al had ze voortdurend het gevoel zich nog in de wachtkamer van het leven te bevinden. Maar toen het leven haar beurt afriep, haar wakker makend uit allerlei onbestemde dromen, gebeurde dat op een volkomen andere manier dan zij zich had voorgesteld.

Sedert de dood van haar moeder had ze met haar vader en de inwonende hulp haar leventje vrijwel op de oude voet verder geleefd. Vulling voor haar dagen vond zij in haar pianostudie aan het conservatorium in de naburige stad.

Zij was stellig niet van talent verstoken, maar wat gemakzuchtig, niet altijd gemotiveerd om zich tot het uiterste in te spannen en zéker niet bereid om voor een carrière in de muziek alles op te offeren.

Haar vader had jarenlang in antiek gehandeld, maar sinds het overlijden van de vrouw die zijn leven glans en doel gegeven had, was hij eigenlijk nergens meer echt in geïnteresseerd. Hij liet zijn zaken nog een tijdlang behartigen door een compagnon, een man die hem bedroog en hem op de rand van een bankroet bracht. Sindsdien, op alle fronten gedesillusionneerd, trok Conrad Arntz zich vrijwel geruisloos uit het openbare leven terug en bracht zijn tijd voornamelijk door met het herlezen van zijn talloze boeken en het drinken van whisky. Het waren de avonden en de nachten die hij daarvoor gebruikte; het grootste deel van de dagen placht hij te verslapen.

Hij ging nog maar spaarzaamelijk de deur uit, en dan nog meestal in verband met de verkoop van een van de schilderijen uit zijn privéverzameling.

Dat er geen andere meer voor in de plaats kwamen, zoals voorheen, het was iets wat Louise ontging. Hij had haar destijds geheel buiten

zijn financiële zorgen gehouden en zij, gaandeweg vertrouwd geraakt met het levenspatroon van haar vader, stond er eigenlijk nooit bij stil dat hij in feite een zeer ongezond bestaan leidde.

De keren dat Berthe, de gediensstige, haar daarop aansprak, wierp zij de ongerustheid van de vrouw ver van zich af: ‘Ach, láát hem toch!’ Vader en dochter troffen elkaar gewoonlijk pas bij de avondmaaltijd.

Als Louise vrienden of vriendinnen meebracht, onderhield hij zich altijd een poosje met hen op een ouderwets-hoffelijke manier, om zich daarna weer in zijn eigen kamer terug te trekken.

Hij viel het meisje nooit lastig over het tijdstip waarop ze thuiskwam of over de vele vingeroefeningen die zij uit hoofde van haar pianostudie moest doen. Op haar beurt wilde zij hem niet lastigvallen over de manier van leven waartoe hij vervallen was.

De weinige keren dat zij er werkelijk over nadacht, vroeg Louise zich af of zij eigenlijk wel van haar vader hield. Hij was altijd zó in haar moeder opgegaan, dat het kind er naar haar eigen besef maar wat bijgebungeld had. Nu ze samen overgebleven waren, was de afstand tussen hen beiden er niet groter op geworden, maar ook niet kleiner. Ze hadden elkaar op z’n best wat verstrooide welwillendheid te bieden.

Tijdens haar studiejaren had Louise talloze malen overwogen om op kamers te gaan wonen. Het was er nooit van gekomen. Maar pas toen zij in letterlijke zin haar ouderlijk huis dreigde te verliezen, had ze begrepen dat het met name dat huis was geweest dat haar vasthield.

Ja, het oude huis met z’n allure, z’n unieke sfeer, het huis waar ze geboren en getogen was, dáár hield ze van, dát had haar hart, dat was de schelp waarin ze weg kon kruipen, dat had veiligheid betekend en warmte, en nog veel meer. Het heette ‘De Heuvel’, hoewel de lichte verhevenheid in het landschap waarop het destijds gebouwd was, nauwelijks de naam van heuvel hebben mocht.

Het gazon voor het huis liep glooiend af tot aan de weg. Eigenlijk was het niet eens een gazon, maar een hooiveld, dat door Berthes broer een paar maal per jaar naar oude trant met de zeis gemaaid werd. In de lente zag het wit en geel en paars van de wilde bloemen.

Ergens terzijde stond er een volgroeide treurwilg in, die met z’n vele takken vollichtgroen blad het intieme kamertje vormde waarin het kind

Wiesje zomer na zomer haar eenzame spelletjes had gespeeld.

Langs de beide zijkanten en de achterzijde van het perceel was een windkering van heesters, door Louises grootvader reeds daar aangeplant en zó groot geworden inmiddels, dat hun takken wirwar door elkander groeiden, zodat het scheen of ze onderling hun bloeiende trossen uitwisselden: goudenregens en jasmijnen, meidoorns, prunussen en sering, rododendrons en azalea mollis. Iedere lente opnieuw was Louise tot schreiens toe verliefd op de tuin.

Toch bezat het huis haar grootste liefde.

Het had twee verdiepingen; daarboven een zolder met kleine dakkapelletjes, en aan de rechterzijde een rondgemetseld hoektorentje. Alle vensters hadden rood-wit geschilderde luiken, tot de zolderraampjes toe; een bordes met drie hardstenen treden voerde naar de brede voordeur. Aan de binnenkant bood het huis tal van verrassende hoekjes, veroorzaakt door het asymmetrische effect dat de rond gemetselde toren op iedere verdieping opleverde.

In de hal draaide een massief eikenhouten trap zich met vloeiende windingen naar de volgende verdieping; er waren hoge plafonds overal en ruimte in overvloed om de antieke meubelen en de schilderijen tot hun recht te laten komen.

Het was niet om hun waarde dat Louise aan al deze dingen zo gehecht was; de meubelen als zodanig zeiden haar niet eens zo veel. Het was het gehéél dat zij liefhad: de vertrouwde, verdroomde sfeer, waar haar onzekere ziel zich bij ieder thuiskomen koestering- en steunzoekend tegenaan vlijde.

Zomin echter als het meisje er oog voor had dat haar vader bezig was langzaam maar zeker zijn eigen lichaam af te breken, zomin had ze in de gaten dat haar geliefde 'Heuvel' jaar na jaar achteruitging bij gebrek aan het hoognodige onderhoud. Het schilderwerk werd eerst schraal en begon toen te bladderen, er hingen een paar luiken los en een lekkende goot zorgde voor langgerekte groene vochtstrepen langs het metselwerk.

Emiel Tolmeyer daarentegen merkte al deze dingen wel degelijk op. Hij behoorde strikt genomen niet tot de vriendenkring van Louise; daarvoor verschilden ze te veel in leeftijd en maatschappelijke status.

Zij, hoewel reeds vergevorderd met haar opleiding, was nog niet meer dan een muziekstudentje, terwijl hij iemand was met een gevestigde positie en grote verantwoordelijkheden in de samenleving: meester in de rechten en sinds enige jaren werkzaam in de functie van gemeentesecretaris van de middelgrote stad waar Louise studeerde.

Mr. Tolmeyer was een zeer kunstlievend mens, die alle culturele gebeurtenissen in de stad nauwlettend volgde en dikwijls persoonlijk acte de présence gaf. Via een wederzijdse kennis had hij Louise leren kennen, en wel in het plaatselijk Cultureel Centrum, waar zij een pianorecital had gegeven – als onderdeel van een groter program – ten bate van het een of andere goede doel.

Wat roezig van de complimenten over haar spel, had zij in een opwelling het hele groepje waarmee ze na afloop in de foyer bijeen zaten, meegevraagd naar ‘De Heuvel’ om daar nog wat te drinken met z’n allen.

Met twee auto’s reden ze erheen.

Het dorp waar de familie Arntz generaties lang gewoond had, leunde als het ware tegen de stad aan.

Emiel Tolmeyer was er talloze malen doorgekomen; hij kende het huis met het torentje van al de keren dat hij er in het voorbijrijden met een vage jaloersheid naar gekeken had: je leven nog eens een dergelijk decor te kunnen geven... onbetaalbaar vooralsnog...

Hij was aangenaam verrast geweest er zo onverwacht als gast te mogen binnengaan en met eigen ogen te zien wat de buitenmuren verborgen.

Toen de jonge pianiste met haar huissleutel de brede voordeur geopend had en het gezelschap zich achter haar verdrong op de treden van het bordes, had hij zich een beetje op de achtergrond gehouden.

De deur week open, het licht in de hal floepte aan, er werd een stuk van een eikenhouten draaitrap zichtbaar, een antieke kroonluchter, een reusachtig kabinet met daarop een stel prachtige Chinese vazen.

Enmaal binnen, irriteerde het de kunstliefhebber dat hij zich te midden van zo’n groep druktemakers bevond. Doodzonde dat hij dit alles niet op zijn gemak in z’n eentje bekijken kon...

Conrad Arntz kwam uit zijn studeerkamer tevoorschijn om de gas-

ten van zijn dochter te begroeten. Toen Louise hem haar gezelschap had voorgesteld, loodste zij iedereen de grote salon binnen. Maar Emiel Tolmeyer bleef nog even dralen in de hal.

‘Meneer Arntz,’ complimenteerde hij zijn gastheer, ‘wat een benijdenswaardig bezit, dat huis van u! Ik ben allang gecharmeerd van de buitenkant en ik moet zeggen dat de eerste glimp van het inwendige al even imponerend is.’

De andere man produceerde een wat grimmig lachje.

‘Het komt nog weleens onder de hamer allemaal,’ zei hij kil, ‘dan kunt u er een bod op doen.’

Emiel Tolmeyer was een beetje onthutst door deze directheid.

Was zijn begerigheid zo duidelijk te onderkennen geweest? En moest hij die voorspelling serieus nemen, of zou dit een grapje moeten voorstellen? Die meneer Arntz zag er met zijn magerte en zijn gele, ongezonde gelaatskleur overigens slecht genoeg uit om bij wijze van spreken met de dood in zijn schoenen te lopen. Maar zelfs als hij op zijn eigen verscheiden had gedoeld toen hij die wrange opmerking maakte – in zijn dochter bezat hij toch een erfgename...

Men kon moeilijk aannemen dat het meisje, dat hij een halfuur geleden nog had horen beweren dat zij ontzaglijk verknocht was aan haar omgeving, al dit moois onmiddellijk te gelde zou gaan maken na haar vaders dood!

‘U maakte een grapje,’ concludeerde hij hardop, als neerslag van die bliksemsnelle gedachtegang:

‘Laten we het daar maar op houden,’ besloot de ander vermoeid. ‘Begrijp ik goed dat u belang stelt in oude dingen?’

Er had zich een gesprek ontsponnen, beginnend in de hal en eindigend in de studeerkamer, waarin de gewezen antiquair gewaarwerd dat zijn gesprekspartner voor een leek een meer dan gemiddelde kennis bezat van de dingen die zijn vakgebied betroffen.

Het was al bijna een uur later toen Emiel Tolmeyer zich in de salon verontschuldigde bij Louise, die hem overigens nog helemaal niet gemist had.

‘Ik heb een heel boeiend gesprek met uw vader gevoerd, juffrouw Arntz; dat is er de oorzaak van dat ik gedeserteerd ben uit de kring van

uw bewonderaars. Maar dat wil niet zeggen dat ik niet genoten heb van uw pianospel, deze avond! Uw vader heeft gezegd dat ik nog eens terug mag komen, zodat wij ons gesprek kunnen voortzetten. Ik hoop dat u daarmee akkoord gaat.'

'Gunst ja, waarom niet? U komt maar gerust. Vader ziet naar mijn idee veel te weinig mensen, dus iedere nieuwe relatie is welkom!'

'Zal ik u bij zo'n gelegenheid dan ook nog horen spelen?' Zij lachte.

'Ja, dat zit er wel in. De piano vult namelijk het grootste deel van mijn dagen, dus u hoort allicht wát, al zijn het maar vingeroefeningen!'

Tijdens dit korte gesprek had het meisje geconstateerd dat die gemeentesecretaris een opvallend tengere man was, goed verzorgd en met een intelligent gezicht, dat in verhouding al even smal was als zijn figuur.

Op zijn beurt had de ander voor het eerst met meer dan oppervlakkige blikken háár verschijning getaxeerd.

Zij had tamelijk lang, lichtbruin haar, maar niet van het gewone donkerblonde soort; het had veeleer de warme, rijpe tint van bruine suiker.

Haar gestalte was zeer vrouwelijk van vormen en uitstekend geproportioneerd.

Ze had hetzelfde soort gezicht als haar vader, al was het hare dan ook jong en nog onaangetast door de onbarmhartige tand des tijds. Een gezicht dat niet bepaald knap was, maar wel distinctie bezat. Maar iets in de gelaatstrekken van het meisje – speciaal de manier waarop ze haar oogleden liet zinken nadat zij iets te berde gebracht had – wekte bij de beschouwer de gedachte dat achter dat gedistingeerde uiterlijk weleens een heftige, grillige emotionaliteit zou kunnen schuilgaan.

Het was dezelfde gewaarwording die de vader hem bezorgd had. Hoe rustig en weloverwogen diens aandeel in de conversatie naderhand ook geweest mocht zijn, hij was nog niet vergeten hoe de man onmiddellijk na hun kennismaking naar hem had uitgehaald. Zijn intuïtie deed hem in de persoonlijkheid van zowel vader als dochter een duister trekje vermoeden, dat hem op zijn hoede deed zijn, maar tegelijk zijn nieuwsgierigheid prikkelde.

In de maanden die volgden kwam hij nog herhaalde malen naar 'De Heuvel', voornamelijk omdat de woning en de entourage daarvan een

onweerstaanbare aantrekkingskracht op hem uitoefenden.

Hij had het huis met het torentje inmiddels zeer grondig bekeken en het verval ervan opgemerkt.

Heimelijk speelde hij het spelletje dat hij er de gelukkige eigenaar van was, in gedachten een lijstje makend van de reparaties en herzieningen die hij zou laten uitvoeren om het geheel z'n oude glorie te hergeven.

Soms hoonde hij zichzelf om dat kinderachtige gedoe.

Hij was een man van achtendertig jaar met een respectabel jaarin-komen; als hij een huis wilde kopen kon hij dat zonder uitstel doen, want niemand zou hem een redelijke hypotheek weigeren.

Maar hij wilde niet zómaar een huis, hij wilde iets heel bijzonders. Een huis wilde hij waarin de vele mooie dingen die hij in de loop der jaren verzameld had, werkelijk tot hun recht zouden komen; beter dan in de prijzige huurflat die hij bewoonde sinds zijn verhuizing naar deze stad.

Toen hij 'De Heuvel' eenmaal van nabij had leren kennen, was zijn interesse in welke andere woning dan ook vrijwel tot het nulpunt teruggebracht. Maar hij bezat genoeg werkelijkheidszin om te begrijpen dat een huis van deze klasse – mócht het ooit te koop worden aangeboden – ver boven zijn draagkracht zou gaan, om de eenvoudige reden dat hij geen basiskapitaal van enige betekenis op tafel zou kunnen brengen.

Zózeer had dat dekselse huis hem te pakken, dat hij zelfs overwogen had of hij er in zou slagen de dochter des huizes met zo veel succes het hof te maken dat zij bereid zou zijn om met hem te trouwen. Het zou een manier zijn om via een achterdeur het zozeer begeerde doel te bereiken.

Maar al sprak Louise Arntz wel degelijk tot zijn verbeelding, hij had vooralsnog met te grote remmingen te kampen om met zijn eigen denkbeeld werkelijk ernst te maken.

Dat het meisje ten naaste bij veertien jaar jonger was dan hij, was niet zijn enige, en zelfs niet zijn voornaamste probleem.

Waar hij met niemand in zijn tegenwoordige omgeving ooit over sprak, was dat hij al een huwelijk achter de rug had; een mislukt huwelijk, waarin hij als minnaar te licht bevonden en als echtgenoot ver-

smaad was. Het was al bijna tien jaar geleden en hij had kans gezien de beschamende herinneringen, die inmiddels door een zeer succesvolle carrière afdoende gecompenseerd schenen, naar de verste achtergronden van zijn denken terug te dringen.

Maar sinds die speculaties over Louise Arntz zijn geest bezighielden, kwam al dat oude zeer weer regelmatig bovendien.

Bitter memoreerde hij hoe zijn jeugd vergald was door het domme, platvloerse stoerheidsideaal van zijn vader, en zeker niet minder door de houding van zijn jongere broer, die niet meer dan één jaar in leeftijd met hem scheelde, maar in tegenstelling tot hem een afgietsel van hun vader was.

Zelf had Emiel de ranke bouw, maar ook het scherpe intellect van hun kleine, stille moeder, een vrouw die bij de forse, luidruchtige manegehouder waarmee ze getrouwd was, in feite een onderdrukt leven leidde.

De vader had het niet kunnen verkroppen dat zijn oudste zoon al zijn verwachtingen beschaamde door bang te zijn voor onweer, voor paarden en honden en wilde spelletjes. Hij hoonde hem daar onophoudelijk om, hopen het kind zo een prikkel te geven om zijn vrees te overwinnen.

Ook ergerde hij zich openlijk aan het feit dat Emiel er de voorkeur aan gaf om bij zijn moeder binnen te zitten met een puzzel of een bouwdoos en later met een van zijn onafscheidelijke boeken. Voortdurend stelde hij hem zijn jongere broertje ten voorbeeld. Deze was hem al snel boven het hoofd gegroeid; hij volgde zijn vader als een schaduw, zowel letterlijk als figuurlijk. Niet het minst in zijn minachting van Emiel, die hij ‘het juffershondje’ noemde, een bijnaam waar vader Tolmeyer om gegrijnsd had en die hij als vanzelfsprekend overnam.

Emiel had nog jaren wanhopig getracht met andere middelen dan kracht of bravoure de genegenheid en de goedkeuring van zijn vader te winnen. Maar als ontwakende puber had hij op een avond die vader in een van de stallen overlopen in een schokkend-realistische situatie met een half ontklede vrouw – nog geen twintig meter van het woonhuis, waarin zijn vrome moeder iedere dag opnieuw een zegen afsmeepte over de handel en wandel van de haren.

Ongezien weggekomen, had hij – met de armen zwaar steunend tegen de buitenmuur – zijn hart uit zijn lichaam gebraakt van walging, en sindsdien had hij de sterke viriele vader gehaat vanuit het diepst van zijn kwetsbare ziel.

Tijdens de jaren waarin hij naar de volwassenheid groeide, kreeg hij evenals zijn broer Bart belangstelling voor de meisjes die voor rijlessen naar de manege kwamen. Maar zijn beschroomde toenaderingspogingen moesten het altijd weer afleggen tegen het zelfvertrouwen, de helle blik en de brutale handen van de ander. Hij proefde zijn vaders heimelijk leedvermaak daarover en haatte hem des te meer.

Een tijdlang was hij gelukkig geweest met de vriendschap van een meisje dat hij alleen in de schoolsfeer ontmoette. Maar de eerste de beste keer dat zij bij hem thuiskwam, viel ook zij als een baksteen voor de onverschillige charme van Bart.

Deze jeugdervaringen hadden ten opzichte van het andere geslacht een verlamvend gevoel van machteloosheid bij hem achtergelaten.

Toen hij zijn eindexamen van de middelbare school behaald had, was de sfeer in zijn ouderlijk huis hem inmiddels zo ondraaglijk geworden, dat hij weigerde nog één cent voor verdere studie van zijn vader aan te nemen.

Hij solliciteerde met succes naar een baantje bij de gemeente en huurde voor een habbekrats een kamertje bij een tante, die hem reeds in zijn kinderjaren de hand boven het hoofd gehouden had.

Het was in háár huis dat hij zijn moeder van tijd tot tijd nog ontmoette.

Ter wille van haar deed het hem verdriet dat het contact tussen hen beiden nog maar zo summier kon zijn, maar hij liet zich toch niet overreden om terug te komen. Hij hield voet bij stuk, voortgedreven door de felle begeerte, puur op eigen kracht iets van belang te bereiken en zodoende die twee primitieve mannetjesdieren die zijn jeugd hadden verpest, op een dag hun eigen minachting met rente op rente te kunnen terugbetalen.

Vanaf zijn indiensttreding bij het gemeentehuis had hij zich met meer dan gebruikelijke ijver geworpen op de studie van gemeenteadministratie en bestuursrecht.

Toen hij na enkele jaren het eerste deel van de studie gemeente-administratie met goed resultaat had afgesloten, solliciteerde hij naar een betrekking elders. In die stad had hij tenslotte een geheel eigen bestaan opgebouwd. Het was een vrij eenzaam leven dat hij leidde.

Naast zijn werk en vervolgstudie vond hij nog tijd voor zijn twee liefdes: muziek en antiek.

Als hij zat te studeren, draaide hij bijna voortdurend klassieke platen, terwijl hij zichzelf af en toe ook de luxe gunde van een concert.

Zijn meeste snipperdagen vielen samen met de kijkdagen van antiekveilingen; hij verdiepte zich in bouwkunst en meubelstijlen; ook spendeerde hij heel wat vrije tijd aan het snuffelen naar mooie dingen die binnen zijn financieel bereik lagen, in deftige antiekwaken evengoed als in obscure curiositeitenwinkeltjes.

Toen hij na verloop van tijd ook het tweede deel van zijn studie had afgerond, kreeg hij aanzienlijk meer vrije tijd tot zijn beschikking.

Na een streng regime van jaren stond hij zichzelf eindelijk toe, wat meer onder de mensen te komen. Maar wat was het moeilijk geweest, zich een ongedwongen houding te geven!

Op de afdelingen waar hij gewerkt had, had hij zich altijd buitengewoon afstandelijk opgesteld, met name tegenover zijn vrouwelijke collega's, bang als hij was in zijn gevoeligste plek geraakt te worden.

Maar meer nog dan tegen de meisjes, zette hij zich inwendig af tegen een bepaald slag mannen, het soort dat hem aan zijn vader en zijn broer herinnerde: types met een behaarde borst en grote biceps, en speciaal tegen diegenen onder hen die aan hun super-mannelijk uiterlijk het soort veroveraarsallures paarden, waartegen de vrouwen geen verweer schenen te hebben.

Zijn innerlijke onzekerheid ten spijt vond hij op een dag toch een jonge vrouw die zijn interesses deelde en die hem na een aantal ontmoetingen onomwonden blijken liet dat ze niet afkerig was van een nauwer contact. Het begin van zijn romance was veelbelovend geweest; een aantal maanden was hij in de wolken.

Na zijn solitaire seksleven was het samenzijn met de geliefde voor hem telkens weer een ingrijpend gebeuren geweest. Wanneer zij elkaar

kusten en streelden, had dat voor hem een veel grotere emotionele lading gehad dan zij wel besepte. Dat ze niet vermoedde of aanvoelde met hoeveel psychische problemen hij op dit punt nog te kampen had, bleek wel uit het feit dat ze hem in zijn gezicht uitlachte om zijn ouderwetsheid, de definitieve voltooiing van hun liefdesrelatie tot na de huwelijksvoltrekking weg te schuiven.

Maar toen ze getrouwd waren en het erop aankwam, bleek zijn heimelijke, onberedeneerde vrees toch niet ongegrond geweest te zijn, want op de beslissende momenten liet zijn lichaam het afweten, alsof het na de aanloop de kracht miste voor de sprong.

Zijn vrouw was eerst verlegen geweest, toen verslagen, nog later geïrriteerd en zelfs verontwaardigd. Hij met zijn terughoudendheid tijdens de maanden van hun omgang, hij moest dit gewéten hebben en in dat geval had hij haar nooit mogen trouwen! Zij had een normale verbintenis gewild, niet een eindeloos, frustrerend getob met een impotente man!

Ze dwong hem een dokter te consulteren en hij was gegaan, als een geslagen hond. Maar het gesprek met deze arts had in zekere zin een verademing betekend in de hel van die wittebroodsweken.

Er was geen sprake geweest van de verholen geringschatting die hij zo had leren duchten. De dokter vertelde hem nuchter dat zijn lichaam – al was niets daaraan dan ook indrukwekkend van afmetingen – even prima in orde was als dat van andere gezonde mannen.

Hij wist hem ervan te overtuigen, dat de oorsprong van problemen als het zijne vrijwel altijd in de hersenen school; niet in het onderlijf. Gebrek aan zelfvertrouwen was de grootste handicap op dit gebied. De oorzaak van dit gebrek aan zelfvertrouwen op te sporen, was dan ook de eerste stap op weg naar genezing.

Had hij in zijn jeugd misschien negatieve ervaringen opgedaan?

Wel, dat had hij inderdaad. Hij hoorde nóg de spottende vraag van zijn broer: of dat alles was? wanneer ze bij het douchen of zwemmen toevallig met elkanders naakte lichaam geconfronteerd werden.

Vernederende opmerkingen als deze, had de dokter gezegd, werkten lang na en waren inderdaad in staat nog na jaren iemands omgang met een vrouw te blokkeren. Maar hij moest wél bedenken, dat ze zijn

broer meer te schande maakten dan hem. Hij had dat een schrale troost geacht.

Moeizaam zijn emoties bedwingend, vertelde hij de arts nog meer over de gang van zaken tijdens zijn jongensjaren; onder meer over de avond waarop hij zijn vader als een bronstig beest bezig had gezien in de stal, een gebeurtenis die met onuitwisbare scherpte in zijn herinnering geëtst stond en op de meest onwelkome momenten bij hem opkwam, waarbij weerzin en naijver elkaar op leven en dood bevochten.

Het was duidelijk, verklaarde de dokter, nadat hij zonder onderbreking zijn beschaamde bekentenis beluisterd had, dat in zijn onderbewuste tot dusver elke gedachte aan de geslachtsdaad onlosmakelijk vastgekoppeld had gezeten aan die schokkende belevenis uit zijn puberteit, een belevenis die na al die jaren blijkbaar nog in staat was hem misselijk en machteloos te maken. Hij zou moeten leren die herinnering apart te zetten, los van zijn eigen liefdesleven. Dat zou tijd vergen, maar liefde en geduld van zijn vrouw zouden stellig een grote hulp voor hem kunnen zijn bij die opgave.

In de praktijk was haar geduld echter volslagen ontoereikend gebleken om samen met hem de moeizame weg naar die bevrijding af te leggen.

Hij had daaruit de bittere conclusie getrokken dat haar liefde niet op hem, maar slechts op haarzelf gericht was geweest.

Binnen de kortste keren behoorde hun huwelijk alweer tot het verleden.

Hij was overspannen geraakt, ziek van teleurstelling en schaamte, en wilde wég, ergens naartoe waar niemand hem kende.

Hij solliciteerde links en rechts en werd op grond van zijn voltooide studie hoofd van een afdeling op het raadhuis van een grote stad.

Daar had hij ten slotte troost gevonden bij een beproefde remedie. Hij wierp zich in de avonduren op de studie voor jurist, terwijl hij zich in zijn schaarse vrije tijd verpoosde met zijn geliefde hobby's.

Van dat hele schertshuwelijk, dat al kapot was voor het werkelijk van start ging, hadden zijn collega's en ondergeschikten geen weet. Niemand wist beter of hij was een verstokte vrijgezel, die geen antenne bezat voor vrouwelijke aantrekkingskracht. Hij bevroedde wel dat ze

zo dachten, maar liet ze in de waan, omdat hij in het niemandsland waar men hem geplaatst had, tot nader order een veilige wijkplaats bezat. Hij wist zich gewaardeerd om zijn kwaliteiten en stelde zich daar vooralsnog tevreden mee.

Heimelijk echter dacht hij nog dikwijls terug aan de dingen die de bewuste arts hem destijds ter overdenking had aangereikt, en putte er hoop uit.

Op een dag ontving hij het overlijdensbericht van zijn vader. Hoe wrang het ook scheen, ook dáár lag een stuk bevrijding in.

Naarmate de jaren verstreken en z'n stellingname tegenover zijn verleden minder krampachtig werd, veronderstelde hij steeds hoopvoller dat hij dat trauma uit zijn jeugd intussen voldoende overwonnen had om zich nog iets van de toekomst te mogen voorstellen.

Een toekomst die hij overigens voortdurend voor zich uit bleef schuiven, omdat zijn hoop tot dusver nimmer sterk genoeg gebleken was om werkelijk de proef op de som te durven nemen, zelfs niet toen hij de kroon op zijn rusteloos werken had gezet en de felbegeerde lettertjes Mr. voor zijn naam mocht zetten – iets wat zijn zelfvertrouwen toch een geweldige stimulans vermocht te geven.

Maar nadat hij zijn benoeming tot gemeentesecretaris aanvaard had en gaandeweg gewaarwerd hoezeer hij door Burgemeester en Wethouders van zijn nieuwe woonplaats gewaardeerd werd, omdat hij stónd voor zijn werk en het op alle fronten aankon, voelde hij zelf dat hij meer begon los te komen, zich vrijer tussen de mensen bewoog en beter met ze leerde omgaan.

Zo stonden de zaken op het ogenblik dat hij een telefonische boodschap kreeg van Louise Arntz, dat zijn tot traditie geworden veertien-daagse afspraak met haar vader geen doorgang kon vinden, omdat deze al een dag of tien ziek was en de vorige avond plotseling naar het ziekenhuis gebracht was omdat er een leverabces bij hem geconstateerd was.

Zij zinspeelde er niet op – toen nog niet – maar Emiel voorvoelde meteen dat de man niet meer beter zou worden. Het was duidelijk dat Conrad Arntz bij gebrek aan levensmoed al geruime tijd geleden de doodlopende vluchtweg van de drank was ingeslagen. Emiel kon niet

om de conclusie heen dat de man op indirecte wijze zichzelf naar het leven had gestaan en dat het wapen waarvan hij zich bediend had whisky heette.

‘Als u het goedvindt, kom ik vanavond even naar u toe,’ zei hij na een ogenblik, ‘misschien kan ik wat onaangename zakelijke rompslomp van uw schouders nemen in de nabije toekomst.’

Er volgde een stilte, waarin zij probeerde te verwerken wat zijn aanbod geïmpliceerd had. Na hetgeen er de avond tevoren gepasseerd was, proefde zij er een profetie van onheil in. Het bracht de raadselachtige afscheidswaarden weer terug in haar herinnering, die haar vader in zijn pijn nog tegen Berthe gezegd had, voordat zij – als zijn dochter en naaste familielid – met hem in de ambulance meereed naar het ziekenhuis.

‘Bedankt Berthe... voor alles...’ had hij moeizaam uitgestoten, ‘ik laat jullie achter met een failliete boel... jou en het kind... Ik ben laf geweest, maar jij begreep het... jij wist hoe ik mijn Nora gemist heb, deze jaren... Jij hebt mij nooit iets verweten of in de weg gelegd... Daar heb ik je hoog om, Berthe. Dank je wel.’

Een failliete boel... had Louise verwonderd gedacht, bedoelde hij dat letterlijk of figuurlijk?

Ze voelde zich verward en angstig, gekweld door de nog onberekenbare vrees dat al haar zekerheden op springen stonden.

Dat onbestemde gevoel had haar sinds de vorige avond niet meer verlaten en door de woorden waarin meneer Tolmeyer zijn aanbod van hulp zo-even verpakte, werd haar heimelijke vrees nog aangewakkerd.

‘Heel graag,’ accepteerde ze ten slotte, met een stem die onvast klonk en een beetje ademloos, ‘want ik moet bekennen dat ik een onwetende dwaas ben, niet eens in staat om te overzien waar die onaangename rompslomp uit zou kunnen bestaan. Als er iets mis mocht gaan – met vader – dan weet ik niet wat ik harder nodig zal hebben: een vriend of een rechtsgeleerde.’